

<sida1>

Öfver Torne och Pajala den 5^{te} November 1858.

Till Herr Professor Ernst Rietz!
Malmö

För någon tid sedan har jag haft äran emottaga en skrifvel[-]se från Herr Professorn, angående begärda Uplysningar i afseende på Herr Professorens under hän[-]der hafvande verk "Glossareum antiquæ hugvæ" etc. Men i anseende till min svaga syn, har jag icke genast kunnat besvara denna skrifvelse. Som mina Ögon Något för[-]bättrats genom klimat förändringen vågar jag nu besvara näm[n]de skrifvelse, som är daterad Malmö den 16^{de} September, — då jag för mina ögons skull var i Stockholm — Ehuru den förnämsta Ögon Läkaren Doctor Minthen, icke kunde se Något fel i mina Ögon — Jag får till en början förklara [förklara] att jag icke är språkforskare, och torde således icke utan hjälpredor vara i stånd att meddela Några Up[-]

<sida2>

lysningar i den vägen. Jag vågar endast fästa Herr Professorens Up[p]märksamhet derpå, att det för en Språkforskare synes vara Nödvändigt, att sjelf göra en resa till Norrland, för att höra de olika folkdialecter[-]na af folkets egen mun. Jag förmoda[r] att Uti dessa dialecter, hvilka nu knap[p]t förstås af vanliga svenskar bör finnas en stor [stor] rikedom af gamla svenska och Norrska fornspråket. I synnerhet är Öfver Kalix bekant för sin breda och Nästan Oforståe[-]liga Mund art I från Finskan har denna befolkning lånt många ord, minre [mindre] ifrån Lappskan, utom i sjelf[-]va Lappmarkerna. Man vet icke hvarifrån den Westro bottniska Svenska befolkningen härstammar. Finn pjexor finnas och brukas ända till Nordmaling. I ångermanland Uphöra de alldeles. redan detta skoplugg jämte kropps ställningen och Cranium bevisa, att den westro[-]bottniska befolkningen icke härstam[-]

<sida3>

mar från den vanliga svenska racen Men man är ännu alldeles i mörker och okunnighet om deras Stamland. Icke kunna Alla vara Birkarlarnes afkomlingar, hvilka spelat en så vigtig roll i den högnordiska Historien. Ehuru med lång laggda ansigten hvilket skulle bevisa, att de dock härstamma från den Germaniska stammen, äro qvinnorna vanligen de vackraste man kan få se i hela Sveriges rike. Den skrapa [skarpa] skillna[-]den i seder fysiognomi och Språk m.m, som Ännu idag är rådande emellan finnar och svenskar, bevisar nog samt, att de i Wester och Norrbotten bosatte svenskar icke äro af finsk Race. Det skulle en[-]ligt min tanke verkligten löna mödan för en språkforskare, att genom[-]resa dessa trakter och Uppehålla sig litet på hvart ställe, för att genom språkforskning, kunna bestämma, hvarifrån den Westro bottniska befolkningen härstammar. För en, som icke känner de gamla Nordiska Språken, måste det blifva rent af omöjligt, att härutinnan bestämma

något; Men jag före[-]ställer mig, att den, som är kunnig i gamla nordiska språken, kunde i Wester och

<sida4>

Norrbotten göra en rik skörd, hvaraf äfven många Uplysningar i Historiskt afseende kunde erhållas. Jag Misstänker att den Svenska befolkningen i Wester och Norrbotten är af Anglo-Saxiskt ursprung, att den har kommit genom det Nordliga Norrige, hvarest så många främmande ord förekommer, hvilka brukas i Norr och Westerbotten. Man vet, att de flesta köpmän i Norlanden och Finnmarken äro af Anglo-Saxiskt ursprung ehuru de i sednare tider blifvit samman blandade med äkta Norrmän. Om efter en sådan språkforsknings resa Några ord skulle förekomma, som icke igenfinnas, hvarken i anglo[-]saxiskan eller gamla nordiska språken, och en lista på sådane ord blifve mig meddelade, skulle jag kunna meddela Några Uplysningar om de möjligen äro lånade af Lappska eller Finnska.

Med Högaktning har äran framhärda Herr Professorens

ödmjukaste tjenare

L. L. Læstadius

Originalbrev av L. L. Laestadius / Saml Rietz, J. E. III / Lunds Universitetsbibliotek /

[följande dokument tillhör ovanstående och finns i Rietz´ samling som föregående]

[Adressfältet på kuvertet]:

Professoren
Höglärde samt
vidtberömde, Herr
Magister Ernst Rietz
Malmö
Tygelsjö.

[<ÖFVERTORNEÅ 1858 12/11> [poststämpel](#)]

<sida1>

Såsom Exempel huru äfven Historikerna kunna göra galna slutsattser af namn på arter, hvilkas ursprung de icke känna vill jag nämna, att Norrmännen kalla Finnarne för "Quæner" [...] man föreställde sig, att ett "Quænland" eller quinnæ land skulle finnas, men hvarest? En inflyttning af Quæner hade skett redan före Norrska historiens början uti "Quænergern" Detta Quæn" uttalades i början bredt "Quain" och om ordet icke finnes i anglosaxiskan, så bör det finnas i Lappska "káinulats," eller i Finska "Kainulainen lainen". Invanarne [[invånarna](#)] i Kalix kallas annu [[ännu](#)] i denna dag på finska "kainulaiset", på Lappska "Kainulats" ordet betyder på lappska "repiger" eller en, som handterar rep, således "fiskare".! Det finska ordet "kainulainen" betyder Något blygsam, eller blygsamt

<sida2>

folk. Men hvarifrån härstammar nu detta blygsamma folk? Sagorna[?] säga ifrån Finnland. Men finnarne kunna icke erkänna kainulaiset såsom sina stamförvanter. Det måste således vara af en hel[t] annan Race Och det är således ett stort Misstag af Norrmännen, att kalla Finnarne för "Quæner". Uti Finnland finnes äfven "Kainun maa" och Kajana, men om [men om [upprepping](#)] nu kainulaiset icke äro finnar, så hafva dock finnarne gifvit dessa arter Namn efter arternas fordna inbyggare. Nu mera hafva historie skrifvarne funnit, att ordet Lapp är af Finnskt ursprung, "Lappalainen" samt att Svenskarne lånt ordet af finnarne. Ett annat Exempel. I Norska fjordarne hör man talas om "klettera", och "slettera" d.v.s hornboskap. Deraf har Lappen fått "Slitturah"

<sida3>

hvilken kan nu föreställa sig att ordet blifvit taget af Kreatur som tyckas härstamma från "Creatura". Allmogen i Jamtland [[Jämtland](#)] säger "Kouk åt Ståssjom" d.v.s ropa åt flickorna. Men hvarken Kåuk eller ståssja härstamma från Lappskan eller finskan. När en handlande frågar af en Öfver Kalix bo. Huru gick det med tjäran? så svarar han: "No vait du, hvoni kiru four då bändta sprang bortå tunno å for å raik [[sidkant skadad, Sv. Statstidning har samma mening bevarad i en artikel av LLL från 1836, där man finner hela meningen: "no vait du hvoni kiru four, då bähnda sprang båta tonno, å four å raik opi streka."](#) Nog vet du, hvart käran (tjäran) for, när banden sprungo af (kär)- tunnorna, och (räkte) vräkte i forsarne.] streka." Sådant språk är n[u?] icke godt att förstå. Men intet enda ord af denna mening, är af Lappskan eller finskan. Jag har hört sägas, att Någon Engelsman skall hafva yttrat, att Öfver Calix bonden talar dålig Engelska. På Torneå Elfs område talas endast finnska och i Lappmarken talas Lappska af Lapparne.